

Uitvoeringsdocument engagementbeleid

Onderdeel van het stewardshipbeleid

Inhoudsopgave

1	Introductie	3
2	Type engagements	4
2.1	Drie soorten engagements	4
2.2	Uitvoeringsvormen	5
3	Overzicht uitvoering van engagement	7
4	Reactieve engagement: Internationale richtlijnen	9
4.1	Wat houdt het engagementtraject in?	9
4.2	Waar wordt het toegepast?	9
5	Proactieve engagement: Parijs engagement	10
5.1	Wat houdt het engagementtraject in?	10
5.2	Waar wordt het toegepast?	10
6	Proactieve engagement: Thermische kolen	14
6.1	Wat houdt het engagementtraject in?	14
6.2	Waar wordt het toegepast?	14
7	Proactieve engagement: ESG-thema's	15
7.1	Wat houdt het engagementtraject in?	15
7.2	Waar wordt het toegepast?	15
8	Proactieve engagement: Sustainable development goals (SDG's)	18
8.1	Wat houdt het engagementtraject in?	18
8.2	Waar wordt het toegepast?	18
9	Strategische (reguliere) engagement	19
9.1	Wat houdt het engagementtraject in?	19
9.2	Waar wordt het toegepast?	19
10	Direct Vastgoed engagement	20
10.1	Acquisitie/dispositie	20
10.2	Exploitatie	20
10.3	Engagement met huurders	21

1 Introductie

Engagement is het opstarten van een gespreksprocedure met een onderneming. Rail & OV treedt regelmatig in gesprek met de ondernemingen in de portefeuille. Enerzijds om op de hoogte te blijven van het doen en laten van de onderneming, anderzijds wordt een onderneming hiermee voorzien van input en advies, zonder hierbij de rol van de raad van bestuur van de onderneming over te nemen. Rail & OV is van mening dat deze betrokkenheid positief bijdraagt aan zowel de financiële prestaties als ook de maatschappelijke prestaties van een onderneming.

Dit document beschrijft hoe engagement activiteiten worden uitgeoefend binnen de verschillende beleggingsportefeuilles van Rail & OV.

2 Type engagements

2.1 Drie soorten engagements

We maken onderscheid tussen verschillende soorten engagement:

Reactief	<p>Beschrijving Dit type engagement betreft het aangaan van de dialoog op het moment dat het duidelijk wordt dat een onderneming waarin wordt belegd zich niet aan bepaalde afspraken houdt of internationale richtlijnen schendt.</p> <p>Doel Doel van deze engagement is om de oorzaak en aard van de schending te achterhalen, om vervolgens doelen te stellen voor deze ondernemingen die gericht zijn op het verbeteren van deze zaken.</p> <p>Voorbeelden Binnen Rail & OV ligt de op schendingen van ondernemingen op de principes en richtlijnen van de UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights.</p>
Proactief	<p>Beschrijving In een proactief engagementstraject wordt uitgegaan van verschillende sector-overstijgende thema's die een potentieel (toekomstig) risico voor ondernemingen of negatieve impacts/ongunstige effecten voor de maatschappij en milieu vormen. Per thema wordt beoordeeld voor welke sectoren en ondernemingen het risico het grootst is. Deze thema's worden op jaarbasis geëvalueerd.</p> <p>Doel Overkoepelend doel is ondernemingen aanzetten tot het verbeteren van hun duurzaamheidsprestaties en langetermijn waarde-creatie. Aan ondernemingen wordt gevraagd of zij het betreffende risico, negatieve impacts en ongunstige effecten in kaart hebben gebracht en welke beheersmaatregelen zij reeds hebben ingevoerd. Indien nodig wordt een onderneming gestimuleerd om meer actie te ondernemen om het risico en negatieve impacts te managen. Er worden duidelijke en meetbare doelen opgesteld waar de onderneming aan moet voldoen.</p> <p>Voorbeelden Onder proactief engagements vallen onder andere Sustainable Development Goals engagements, Parijs Alignment engagements en thermische kolen engagements.</p>

Strategisch	<p>Beschrijving Bij strategische engagement wordt er vanuit de portefeuillemanager contact onderhouden met ondernemingen uit de portefeuille.</p> <p>Doel Evenals bij proactieve engagement is het doel van strategische engagement om een verbetering te realiseren van de duurzaamheidsprestaties en de langetermijnwaardecreatie van de onderneming.</p> <p>Voorbeelden Een strategisch engagementtraject is niet gericht op specifieke thema's of controverses, er wordt per onderneming gekeken welke aandachtspunten op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen relevant zijn.</p>
--------------------	---

2.2 Uitvoeringsvormen

Rail & OV voert engagement op drie verschillende manieren uit: zelf engagement voeren, participeren in een collectief engagementtraject of het engagement uitbesteden aan een engagementprovider. Rail & OV kiest er bewust voor om van alle drie de uitvoeringsvormen gebruik te maken.

Zelf engagement voeren	<p>Voor de ondernemingen die onderdeel zijn van de intern beheerde portefeuilles voert Rail & OV zelf het engagement. Dit biedt de mogelijkheid om de dialoog aan te gaan met ondernemingen over precies die onderwerpen die binnen het MVB-beleid van Rail & OV een belangrijke rol spelen.</p> <p>Daarnaast ontwikkelt Rail & OV thematische engagementstrategieën om specifieke doelen van het MVB-beleid te behalen. Bijvoorbeeld engagement met ondernemingen in de nutsector die onder de uitsluitingsgrens vallen en over een onvoldoende reductiestrategie beschikken. Ook de Parijs Alignment engagement strategieën van de interne aandelen en bedrijfsobligaties portefeuilles vallen hieronder.</p>
Collectieve engagementtrajecten	<p>Collectieve engagementtrajecten zijn het gevolg van een groep beleggers die een gemeenschappelijk doel nastreven. Door de krachten te bundelen kunnen deze beleggers een grotere invloed uitoefenen op een onderneming. Rail & OV kiest er bewust voor om aan te sluiten bij collectieve engagementtrajecten die passen bij de uitgangspunten van het MVB-beleid.</p> <p>Voorbeelden van collectieve engagementtrajecten waaraan Rail & OV deelneemt of heeft deelgenomen zijn trajecten via Eumedion, PRI, Climate Action 100+ en IMVB.</p>
Engagementprovider	<p>Doordat het niet haalbaar is voor Rail & OV om alle beoogde engagements zelf uit te voeren heeft het pensioenfonds een gedeelte van het engagement dat het voert uitbesteed. Dit heeft als bijkomend voordeel dat deze engagementprovider namens een grote groep aandeelhouders het gesprek aan kan gaan en daarmee een grotere invloed op ondernemingen kan uitvoeren dan Rail & OV individueel zou kunnen en tegelijkertijd meer ondernemingen kan benaderen. Rail & OV geeft</p>

bij de engagementprovider aan welke onderwerpen de prioriteit hebben binnen het MVB-beleid en waarvan wordt verlangd dat de engagementprovider daar specifiek aandacht aan geeft. Op deze manier wordt getracht om de belangrijkste speerpunten van het MVB-beleid te integreren in het engagementtraject die de provider namens het pensioenfonds voert.

Bij asset classes waar Rail & OV of de engagement provider geen engagement voert, wordt engagement uitgevoerd door asset managers zelf. Dit is het geval voor bijvoorbeeld Emerging Market Debt portefeuille.

3 Overzicht uitvoering van engagement

3.1 Engagementtrajecten per portefeuille-onderdeel

Op basis van de soorten engagement en de verschillende uitvoeringsvormen, kan inzichtelijk worden gemaakt welke type engagements er worden uitgevoerd binnen de portefeuille van Rail & OV.

	Reactieve engagement	Proactieve Engagement	Strategische engagement
Rail & OV		<i>Parijs Thermische kolen</i>	<i>Regulier</i>
Engagement provider	<i>Internationale standaarden</i>	<i>ESG-thema's SDG's</i>	<i>Regulier</i>
Asset manager			<i>Regulier</i>

In essentie zijn er daarmee zes verschillende engagementtrajecten. Per portefeuille wordt aangegeven van welk type gebruik wordt gemaakt. In de volgende hoofdstukken worden deze nader uitgewerkt.

	Internationale standaarden	Parijs	Thermische kolen	ESG-Thema's	SDG's	Regulier
SAP	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Aandelen extern	✓		✓	✓	✓	✓
SBO	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Credits extern	✓		✓	✓	✓	✓
EMD & HY			✓			✓
LDI		✓				
PE & Infrastructuur	✓	✓	✓	✓		✓
Direct vastgoed		✓				✓

Bovenstaande tabel maakt duidelijk welk type engagement binnen welke portefeuille wordt gevoerd. De tabel maakt tegelijkertijd ook duidelijk binnen welke portefeuilles het nog ontbreekt aan bepaalde vormen van engagement. In veel van deze gevallen komt dat doordat er nog onvoldoende mogelijkheden op de markt worden aangeboden om dit tegen acceptabele kosten in te kunnen vullen. Rail & OV monitort de ontwikkelingen op de markt doorlopend en zal waar mogelijk de verschillende vormen van engagement verder over de portefeuille uitbreiden.

Doordat de aard van Direct vastgoed dermate afwijkt van de andere categorieën, behandelen we deze categorie apart in hoofdstuk 10. Binnen de categorieën Hypotheken en Impact fondsen wordt geen engagement toegepast.

3.2 Externe vermogensbeheerders

Een deel van de portefeuille is uitbesteed aan externe vermogensbeheerders. Deze vermogensbeheerders moeten zich houden aan het MVB-beleid van Rail & OV. Er worden minimale ESG-eisen gedefinieerd in de

‘MVB-richtlijnen en -restricties t.b.v. investeringen door externe managers’ (ESG Investment Restrictions and Guidelines). Daarnaast wordt in de contracten verankerd dat externe vermogensbeheerders engagements voeren namens Rail & OV en hun vooruitgang regelmatig rapporteren.

Rail & OV spreekt minimaal twee keer per jaar met externe vermogensbeheerders over ESG/MVB onderwerpen. Het doel is het stimuleren van ‘best practices’. De besproken onderwerpen hebben betrekking op E (environmental), S (social) en G (governance) onderwerpen. De focus ligt op ESG-integratie, prestatie op SFDR ‘Principle Adverse Impact’ indicatoren, controverses en daarmee samenhangende herstel, engagements met onderliggende beleggingen en hun gerelateerde vooruitgang.

4 Reactief: Internationale standaarden

4.1 Wat houdt het engagementtraject in?

Het engagementtraject 'internationale standaarden' stelt de richtlijnen van de UN Global Compact, de OECD en de UN General Principles centraal. Ondernemingen die deze richtlijnen schenden worden hierop aangesproken en moeten verbetering laten zien. Het doel van deze engagements is herstel van negatieve impacts en toekomstige mitigatie van vergelijkbare controverses.

4.2 Waar wordt het toegepast?

Het 'internationale richtlijnen-engagement' wordt binnen meerdere portefeuilles toegepast:

Aandelen en bedrijfsobligaties

Binnen de beleggingscategorieën aandelen en bedrijfsobligaties wordt het traject uitgevoerd door onze externe engagementprovider, EOS at Hermes Federated.

Binnen de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille maakt Rail & OV gebruik van twee escalatie-tools: 'stemgedrag aanpassen' en 'desinvesteren'. Als de engagement als 'gestagneerd' of 'vastgelopen' wordt gecategoriseerd (er is geen vooruitgang geboekt in de loop van 1,5 - 3 jaar, afhankelijk van geformuleerde engagement-mijlpalen), wordt een jaar bij de aandeelhoudersvergadering tegen het hele bestuur en de beloning gestemd. Als er na dat jaar nog geen vooruitgang te zien is, wordt aan het desinvesteringsoverleg voorgesteld de onderneming uit te sluiten van de beleggingsportefeuille.

Ondernemingen die de UN Global Compact principes schenden en door onze engagementprovider als 'gestagneerd' of 'vastgelopen' geclassificeerd worden, worden aan het desinvesteringsoverleg voorgesteld voor uitsluiting van Rail & OV beleggingsportefeuille. Bij deze ondernemingen kan Rail & OV zijn invloed niet positief aanwenden.

Private equity en Infrastructuur

Ook binnen private equity en infrastructuur wordt het engagementtraject internationale richtlijnen uitgevoerd. Als hierbij een schending geïdentificeerd is, wordt de fondsmanagers gevraagd om de situatie in kaart te brengen en bij de onderliggende portefeuille onderneming/asset invloed uit te oefenen om herstel te realiseren en processen te verbeteren om soortgelijke issues in de toekomst te voorkomen.

Gezien de aard van private equity en infrastructuur beleggingen is het moeilijk om bestaande participaties te verkopen. Daarom wordt onvoldoende herstel van een schending bij een bestaande belegging meegewogen in de nieuwe selectietrajecten.

Overige asset classes

In contracten met externe managers is bepaald dat ze moeten zorgen voor het herstellen van schendingen van internationale richtlijnen, met name van UNGC-schendingen. Indien herstel niet mogelijk is, wordt de manager gevraagd om in een onderneming of land niet te beleggen.

5 Proactief: Parijs

5.1 Wat houdt het engagementtraject in?

Rail & OV heeft zich gecommitteerd aan het Parijs-akkoord. In het Parijs-akkoord is afgesproken om de CO₂-uitstoot te verminderen met als doel de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad. Dit houdt in dat deze uitstoot t.o.v. 2019 gehalveerd moet zijn in 2030 en netto nul in 2050. De CO₂-uitstoot van de totale portefeuille volgt minimaal het afbouwpad van het Parijs-akkoord. Om de CO₂-uitstoot van de totale portefeuille te verlagen is er een Parijs-engagementtraject opgestart.

5.2 Waar wordt het toegepast?

Parijs-engagement wordt binnen meerdere portefeuilles toegepast:

Strategische aandelenportefeuille (SAP)

Rail & OV heeft zich gecommitteerd aan het Parijs-akkoord. De CO₂-uitstoot van de totale portefeuille van Rail & OV volgt minimaal het afbouwpad van het Parijs-akkoord. Om de CO₂-uitstoot van de totale portefeuille te realiseren worden met de ondernemingen van de intern beheerde aandelen en bedrijf obligaties portefeuille engagements gevoerd om hun beleid en CO₂-uitstoot in lijn te brengen met het Parijs Akkoord.

Strategische aandelenportefeuille (SAP)

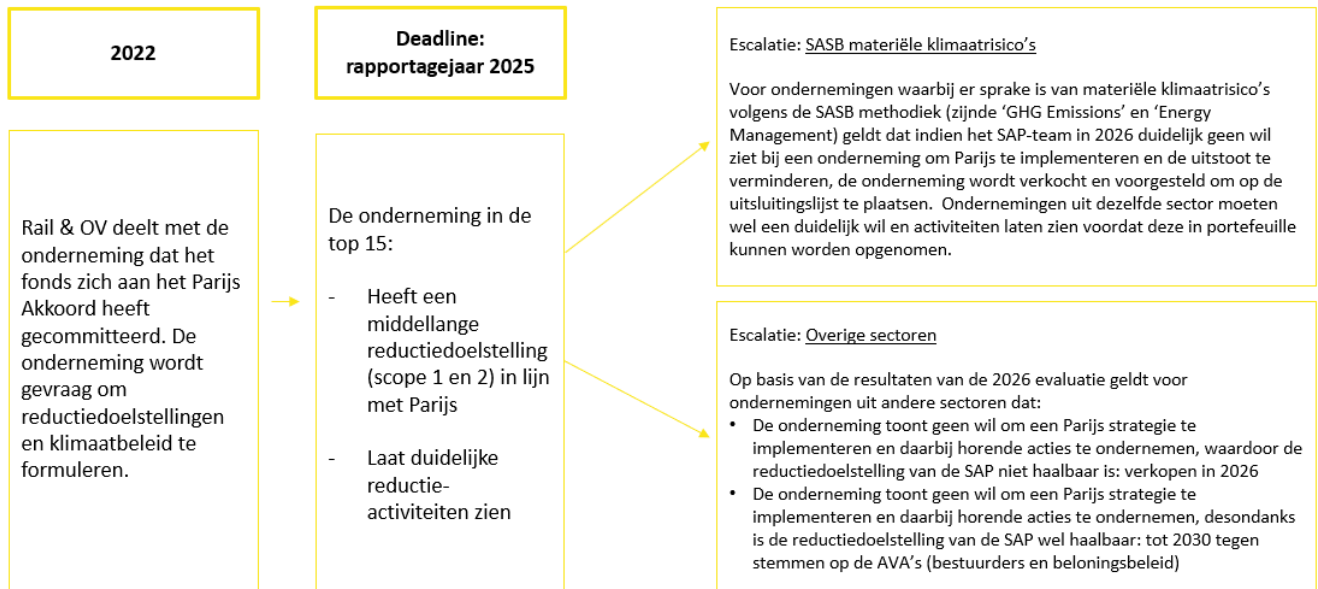
De SAP is de intern beheerde aandelenportefeuille. MVB is een integraal onderdeel hiervan. De SAP volgt het klimaatbeleid van Rail & OV bij de implementatie van het Parijs akkoord. De SAP heeft als doelstelling de portefeuille CO₂-uitstoot te halveren in 2030 ten opzichte van 2019.

Het SAP-team evalueert of de SAP goed op weg is om het doel te halen. Jaarlijks wordt gemonitord hoe het pad van uitstootvermindering van de portefeuille verloopt. Bij de evaluatie wordt meer focus gelegd op de lange termijn trend dan op de fluctuaties van jaar tot jaar. Het team beoordeelt de plannen en de acties van de ondernemingen. Om het goed te kunnen beoordelen spreekt het SAP-team regelmatig met de ondernemingen. Daarbij wordt ook aandacht gevraagd aan de 2050 net zero commitment en de scope 3 meting. Het doel van het engagement is - naast informatiewinning - de ondernemingen overtuigen van het belang van het Parijs-akkoord en ze te begeleiden in de transitie.

Het engagementproces richt zich in eerste instantie op de 15 ondernemingen die het meest bijdragen aan de uitstoot. In 2021 waren 15 ondernemingen verantwoordelijk voor bijna 75% van de uitstoot van de portefeuille. Deze ondernemingen zullen de grootste transformatie door moeten maken en kunnen tegelijkertijd de meeste bijdrage leveren aan de reductie op portefeuilleniveau. Bij het engagementproces worden de volgende doelstellingen voor de ondernemingen gehanteerd:

- De onderneming maakt een middellange reductiedoelstelling (scope 1 en 2) in lijn met het Parijs-akkoord
- De onderneming laat duidelijke reductie-activiteiten zien

Het hebben van een 2050 net-zero commitment inclusief een scope 3 meting wordt meegenomen bij de monitoring en de engagements.

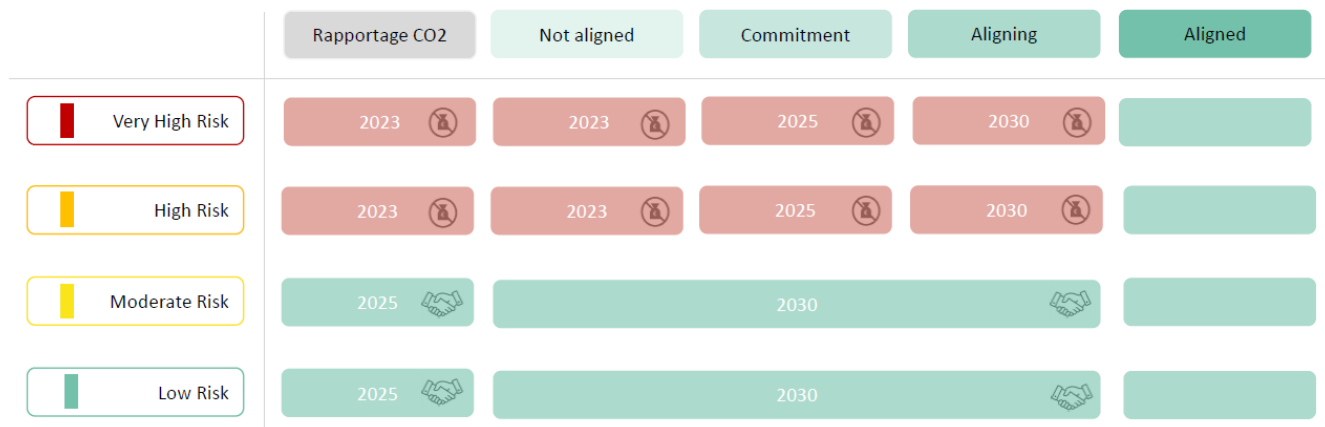
Over 2025 zal een uitgebreid tussentijdse evaluatie plaatsvinden. In de bovenstaande grafiek staan de escalaties die aan de evaluatie verbonden zijn. In 2026 wordt een nieuwe strategie vastgesteld.

Strategische bedrijfsobligaties portefeuille (SBO)

Ook de SBO heeft een Parijs engagement strategie geïmplementeerd. Dit traject richt zich op twee aspecten:

- **Klimaatbeleid:** focus op ondernemingen die nog geen stappen in lijn met het Parijs-akkoord hebben gezet (volgens de The Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) zijn geclassificeerd als 'Not Aligned') en onder een hoog klimaat risico vallen. Het doel is om deze ondernemingen te stimuleren om een 2050 'net-zero' klimaatdoelstelling te formuleren. Dit engagement is gebaseerd op het Net Zero Investment Framework (NZIF)/The Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) framework.
- **Transparantie:** iedere onderneming in de SBO die nog geen scope 1, 2, (3 plus intensiteit) CO₂-uitstoot rapporteert wordt gevraagd om dit te doen binnen bepaalde kaders.

Aan de engagements zijn een aantal escalatie tools verbonden. Dit is weergegeven in de grafiek hieronder.

De grafiek maakt duidelijk dat op het moment dat ondernemingen binnen de ‘hoog risico categorie’ of de ‘erg hoog risico categorie’ uitgesloten worden van de portefeuille onder de volgende voorwaarden:

- Vanaf 2023: als ze geen CO₂-uitstoot rapporteren
- Vanaf 2023: als ze als non-aligned worden geclassificeerd
- Vanaf 2025: als ze als ‘commitment to align’ worden geclassificeerd
- Vanaf 2030: als ze als ‘aligning’ worden geclassificeerd

Voor het bepalen van de classificering wordt de methodologie van The Institutional Investors Group on Climate Change gehanteerd.

Private equity en infrastructuur

Ook binnen private equity en infrastructuur is er sprake van een Parijs-engagement-traject. Het doel daarvan is om fondsmanagers te stimuleren om voldoende aandacht aan klimaat en klimaatrisico's te geven, CO₂-uitstoot te meten en reductiedoelstellingen te formuleren.

In de jaarlijkse monitoring wordt aandacht gegeven aan klimaat-stewardship van de fondsmanagers. Fondsmanagers worden in de monitoring gevraagd naar:

- Een klimaat strategie
- Governance op het gebied van klimaat
- Een klimaat risicoanalyse
- Een commitment aan het Parijs-akkoord,
- CO₂-reductie doelstellingen, rapportage van scope 1 en 2 CO₂-uitstoot
- Het meenemen van TCFD in klimaatstrategie
- Het meenemen van klimaat in selectie en monitoring tijdens de eigendom fase.

Fondsmanagers die geen klimaatstrategie hebben, niet rapporteren over hun CO₂ uitstoot en geen reductiedoelstellingen geformuleerd hebben, worden gevraagd om dit te doen binnen de volgende tijdslijnen:

Het is mogelijk dat een manager de CO₂-uitstoot alleen voor recente en toekomstige fondsen gaat meten. Dit is afdoende om de doelstelling van het engagement te bereiken. Rail & OV gaat zich wel inzetten om van de manager de CO₂-uitstoot van oudere fondsen te verkrijgen.

Gezien de aard van private equity en infrastructuur beleggingen is het moeilijk om bestaande participaties te verkopen. Daarom wordt onvoldoende herstel van een schending bij een bestaande belegging meegewogen in de nieuwe selectietrajecten.

6 Proactief: Thermische kolen

6.1 Wat houdt het engagementtraject in?

Rail & OV sluit ondernemingen uit die betrokken zijn bij de winning van thermische kolen en/of afhankelijk zijn van thermische kolen in de energiemix. Deze strategie is aangevuld met een engagementtraject voor ondernemingen die tussen de 25% en 50% van de energiemix uit thermische kolen halen. De focus ligt op deze ondernemingen, omdat de kans dat deze ondernemingen veranderingen aan willen en kunnen brengen, groter is dan bij ondernemingen waarbij dit aandeel hoger ligt.

6.2 Waar wordt het toegepast?

Het thermische kolen-engagement wordt over de gehele portefeuille toegepast.

Binnen het engagementtraject wordt in eerste instantie onderzocht wat de reductiestrategie van een onderneming is met betrekking tot thermische kolen. Een goede strategie wordt gezien als één waarbij een onderneming de afhankelijkheid van thermische kolen afbouwt tot onder de 25% (thermische kolen als aandeel in de totale energiemix) in 2025 en voor 2035 kolen helemaal afbouwt of klimaat-neutraal wil worden. Ondernemingen die al zo'n strategie hebben worden jaarlijks gemonitord. Engagement wordt gevoerd met ondernemingen die:

- Wel plannen hebben maar deze nog onvoldoende hebben geconcretiseerd, of die een 'tot voorbij 2035' doelstelling hebben
- Slechts enkele procenten boven de minimumgrens zitten

Er wordt onderscheid gemaakt tussen ondernemingen die wel of niet in de portefeuille van Rail & OV zitten. Bij de laatste groep wordt engagement licht gevoerd (aanspreken van onderneming middels een brief).

Engagement wordt als succesvol gezien indien ondernemingen een goede strategie, zoals bovenstaand beschreven, geformuleerd hebben en deze zichtbaar wordt in de activiteiten van de onderneming. Op jaarbasis wordt de afbouwvooruitgang gemonitord.

Engagement wordt als niet succesvol gezien indien een onderneming niet heeft gereageerd op het informatieverzoek, of dat de onderneming onvoldoende of geen kolenreductiestrategie heeft geïmplementeerd.

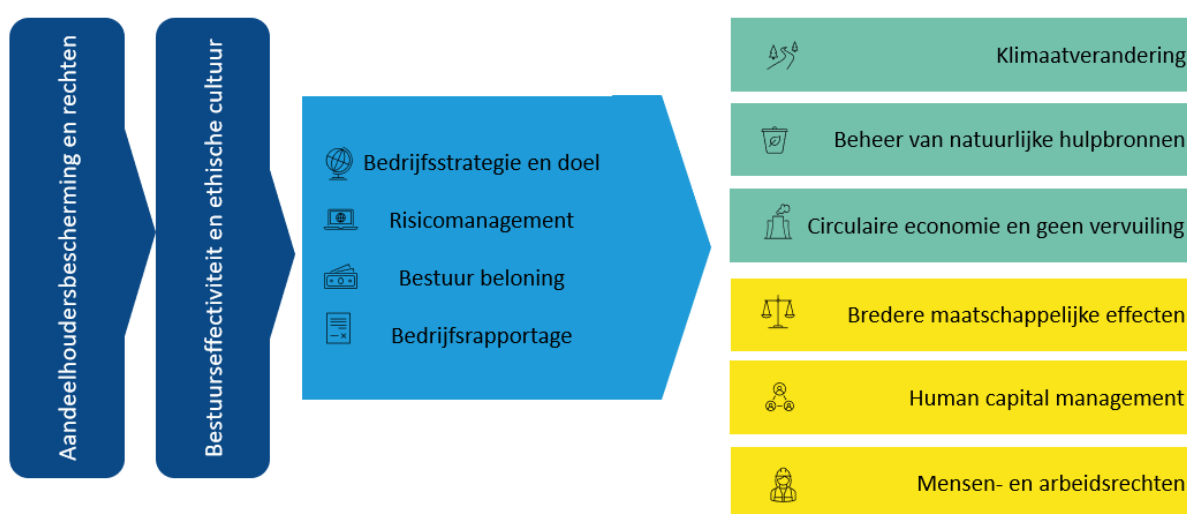
Rail & OV maakt gebruik van uitsluiten als escalatie-tool. De volgende ondernemingen worden uitgesloten :

- Ondernemingen die een zwak of zelfs geen reductiebeleid t.a.v. thermische kolen hebben
- Ondernemingen die niet hebben gereageerd op een e-mail van Rail & OV (nadat de onderneming tweemaal benaderd is met het verzoek om informatie over hun thermische kolen reductiestrategie te delen)

7 Proactief: ESG-thema's

7.1 Wat houdt het engagementtraject in?

Onze engagementprovider voert engagements op een aantal thema's zoals hieronder weergegeven. De thema's zijn gekozen met het oog op het potentieel om op lange termijn waarde- en duurzaamheidsvermogen te creëren en positieve maatschappelijke resultaten te leveren. We stellen jaarlijks prioriteiten. Deze worden meegenomen in de keuze van engagement thema's.

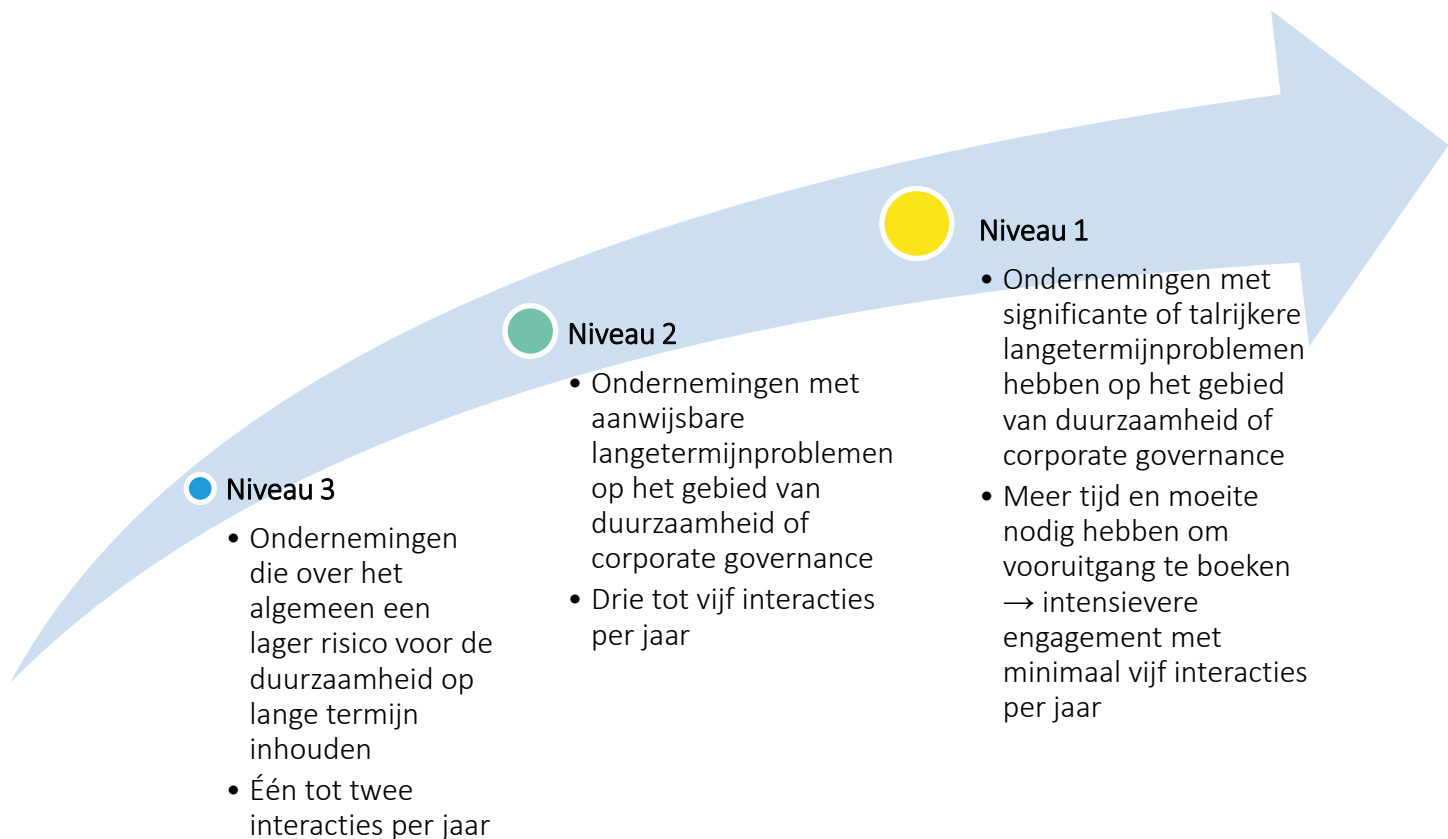

7.2 Waar wordt het toegepast?

Het engagementtraject wordt binnen de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles door onze engagementprovider toegepast. Binnen andere categorieën wordt dit door de vermogensbeheerder uitgevoerd.

Aandelen en bedrijfsobligaties

De focus wordt gelegd op basis van belegd vermogen, de materialiteit van de risico's/problemen en de haalbaarheid van de engagements. Omdat er sprake is van honderden ondernemingen, worden de engagements in 3 niveaus verdeeld op basis van intensiteit of diepte van de engagement die nodig is om de geïdentificeerde problemen op te lossen.

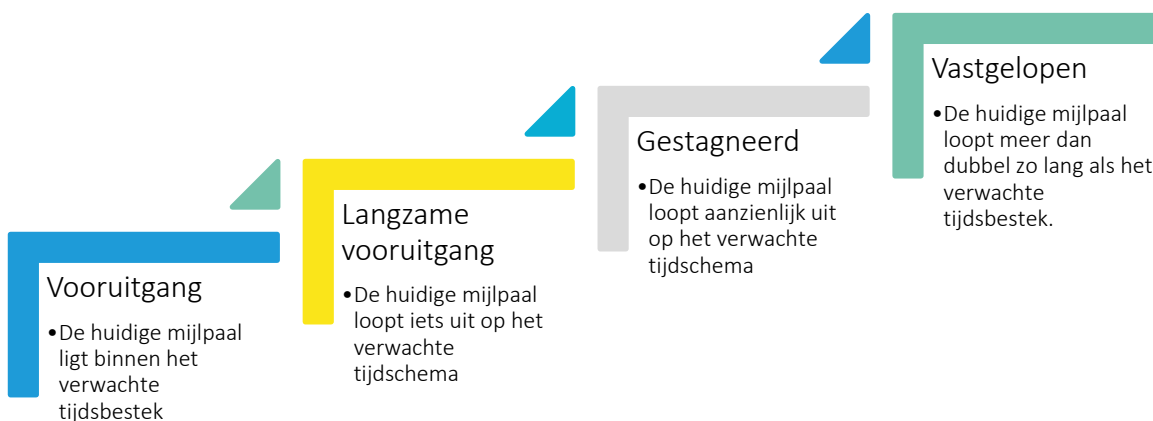
Er worden duidelijke en specifieke doelstellingen binnen engagementtrajecten vastgesteld. Een doelstelling is een specifieke, meetbare verandering die voor het bedrijf is gedefinieerd. Elke doelstelling wordt gevolgd aan de hand van de volgende mijlpalen:

Doelstellingen worden regelmatig opnieuw beoordeeld totdat zij voltooid zijn. Ze kunnen worden stopgezet als ze niet langer relevant zijn, of omdat de engagement niet langer haalbaar of van belang is. Met een onderneming kunnen meerdere doelstellingen die betrekking hebben op een hele reeks van belangrijke ESG-kwesties, tegelijk nagestreefd worden. Engagements kunnen op twee manieren als “succesvol” geclassificeerd worden:

- Voltooid - substantieel: de onderneming heeft de oorspronkelijke doelstellingen grotendeels bereikt.
- Voltooid - gedeeltelijk: de onderneming heeft een belangrijk onderdeel van de oorspronkelijke doelstelling bereikt, maar er zijn nog belangrijke onopgeloste elementen. Wanneer deze openstaande elementen relevant en haalbaar worden geacht om te bereiken, kan een nieuwe doelstelling worden vastgesteld.

Naast de mijlpalen om de voortgang te volgen, worden er voortgangsindicatoren gebruikt om aan te tonen of de doelstelling volgens schema verloopt, stagneert of is vastgelopen ten opzichte van een bepaalde tijdsperiode. Vooruitgang op engagements wordt als volgt gemeten:

Evenals bij reactieve engagement maakt Rail & OV gebruik van twee escalatie tools – ‘stemgedrag aanpassen’ en ‘desinvesteren’. Als het engagement als ‘gestagneerd’ of ‘vastgelopen’ wordt gecategoriseerd (er is geen vooruitgang geboekt in de loop van 1,5 - 3 jaar afhankelijk van geformuleerde engagementmijlpalen), wordt voor twee jaar bij de aandeelhoudersvergadering tegen het hele bestuur en de beloning gestemd. Als er daarna nog steeds geen vooruitgang te zien is, wordt de onderneming voorgesteld voor uitsluiting van de beleggingsportefeuille.

Emerging Market Debt, High Yield en REITs

Reguliere engagement voor Emerging Market Debt, High Yield en REITs wordt gevoerd door de externe vermogensbeheerders. E (milieu), S (sociaal) en G (goed bestuur) onderwerpen worden besproken. Resultaten van engagement worden meegenomen in het MVB-verslag (vanaf boekjaar 2022).

8 Proactief: SDG's

8.1 Wat houdt het engagementtraject in?

De VN heeft systeemrisico's geïdentificeerd en die uitgewerkt tot 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable development goals, SDG's). Deze zijn in 2015 aangenomen als een wereldwijde oproep om een einde te maken aan armoede, de planeet te beschermen en ervoor te zorgen dat iedereen tegen 2030 vrede en welvaart geniet. Het succes van ondernemingen op lange termijn en het succes van de SDG's zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

"SDG-engagement" wordt uitgevoerd door de engagement provider. De engagement provider beschouwd SDG-engagement niet al een separate categorie. Waar er een directe afstemming is met de SDG-taxonomie, zullen de relevante SDG's gekoppeld worden aan elke engagementdoelstelling.

8.2 Waar wordt het toegepast?

Het SDG-engagement wordt binnen de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles toegepast.

Uitleg van de engagement-methodologie staat in hoofdstuk 7 'Proactieve engagements: ESG-thema's'.

9 Strategisch: reguliere engagement

9.1 Wat houdt het engagementtraject in?

Reguliere engagement is de engagement die periodiek wordt gevoerd met ondernemingen zonder dat hier een direct aanleiding voor is. Een doel van strategische engagement kan bijvoorbeeld zijn om een onderneming te stimuleren om actie te ondernemen op een bepaald punt. Het is afhankelijk van het onderwerp of dit soort gesprekken eenmalig zijn, of meerdere keren plaatsvinden. Ondanks dat er over het algemeen geen doelen worden gesteld kan de portefeuillemanager de aantrekkelijkheid van de onderneming na verloop van tijd wel aanpassen. Rail & OV treedt regelmatig in gesprek met alle vermogensbeheerders om informatie over vooruitgang van strategisch engagement te verkrijgen.

9.2 Waar wordt het toegepast?

Reguliere engagement wordt binnen meerdere portefeuilles toegepast:

Aandelen en bedrijfsobligaties

De portefeuillemanagers zijn verantwoordelijk voor het voeren van de engagement

Private equity en infrastructuur

Binnen Private Equity en infrastructuur bestaat de reguliere engagement uit twee trajecten. Het eerste is een regulier gesprek met de fondsmanagers gericht op aandachtspunten op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en ondernemen. Dit gesprek vindt plaats in de selectiefase wanneer ESG-beleid en ESG-proces worden besproken. Daarnaast ligt de focus op integratie van ESG in beleggingsprocessen en de manier waarop fondsmanagers (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu identificeren, prioriteren, voorkomen en mitigeren. Deze engagement vindt ook plaats tijdens het beleggen. Rail & OV probeert minimaal jaarlijks met alle fondsmanagers te spreken. Er wordt gesproken over E (environmental), S (social) en G (governance) onderwerpen.

Het tweede traject is de engagement die wordt gevoerd om duurzaamheidsprestaties van de fondsmanagers en de onderliggende ondernemingen te verbeteren. Hierin vraagt Rail & OV op jaarbasis aan fondsmanagers een vragenlijst in te vullen. Deze lijst bevat onder andere vragen over het MVB-beleid van de fondsmanager, ESG-governance, het ESG-due diligence proces inclusief ESG-monitoring, ESG-risicomanagement en eventuele constatering van controverses, implementatie van internationale richtlijnen (UNGC, OECD Guidelines, UNPRI, SFDR, EU Taxonomie), stewardship, transparantie en klimaat. De data van de monitoring worden gebruikt om de fondsmanagers te scoren, ranken en benchmarken. Op basis van de resultaten worden de fondsmanagers in vier groepen verdeeld: leider, boven het gemiddelde, onder het gemiddelde en achterblijver. Bij achterblijvers worden verbeteringsprioriteiten geïdentificeerd en gaat Rail & OV engagement voeren om de duurzaamheidsprestaties te verbeteren.

Prioriteiten en vooruitgang van engagement wordt gerapporteerd in het private equity en infrastructuur MVB-verslag. Vooruitgang wordt per onderwerp weergegeven. Als er te weinig vooruitgang wordt waargenomen dan wordt dit meegenomen in de selectie en due diligence van de volgende fondsmanager.

10 Direct Vastgoed engagement

De afdeling Vastgoed onderhoudt met vele partijen diverse soorten relaties. Dit zijn onder meer huurders, property managers maar ook projectontwikkelaars en bouwondernemingen. Engagement wordt gevoerd zowel in de acquisitie- als in de exploitatiefase.

Engagement tijdens
acquisitie/dispositie

Engagement tijdens
exploitatie

Engagement met
huurders

10.1 Acquisitie/dispositie

Bij nieuwe aan- of verkopen en bij de acquisitie/dispositie van projecten wordt aan de verkopende/aankopende partij gevraagd of zij beschikken over een ESG-beleid.

In het geval van de acquisitie van een nieuw te realiseren project kan met de tegenpartij (doorgaans een ontwikkelaar en/of een aannemer) engagement worden gevoerd over duurzaamheid. Het gaat hierbij om de beoordeling van de onderneming en haar acties en duurzaamheidsdoelen en niet van het aan te kopen project. Doelstellingen waarover engagement gevoerd kan worden zijn bijvoorbeeld reductie van CO₂-emissies en afvalstromen in het bouwproces, de toepassing van hernieuwbare bouwmaterialen en circulariteit.

Nieuwbouw moet voldoen aan de EPC-norm van 0,2. Dit betekent dat nieuwbouw in Nederland Bijna Energie Neutraal (BENG) moet zijn. Met andere woorden niet duurzaam bouwen is geen optie.

Bij de verkoop van vastgoed kan de aankopende partij beoordeeld worden op de doelstellingen voor het verduurzamen van haar vastgoedportefeuille. Heeft de betreffende partij zich gecommitteerd aan het Parijs klimaatverdrag? Dit kan richtinggevend zijn voor de wijze waarop deze partij om zal gaan met het vastgoed dat zij van Rail & OV verwerven.

10.2 Exploitatie

Binnen de vastgoedportefeuille kan onderscheid worden gemaakt tussen huurders en bedrijven die worden ingeschakeld voor exploitatie van de portefeuille. In deze laatste categorie vallen property-managers, taxateurs, onderhoudspartijen en overige adviseurs. Voor beide categorieën geldt dat de partijen qua aard en omvang, variëren van de 'loodgieter om de hoek' tot grote internationaal opererende ondernemingen.

Naar verwachting beschikken uitsluitend de grote ondernemingen over een ESG-beleid waarover engagement mogelijk is bij het afsluiten van een nieuwe (huur-)overeenkomst. Wanneer een partij beschikt over een ESG-beleid kan dit met name worden getoetst op duurzaamheidsdoelstellingen en op integriteitsbeleid. Governance speelt ook hier een ondergeschikte rol, tenzij een partij op dit punt beleid heeft opgesteld.

Kleine en/of startende ondernemers beschikken doorgaans (nog) niet over een ESG-beleid. Andersom geredeneerd kan het bieden van een kans aan kleine en/of startende ondernemers, in de vorm van huisvesting of opdrachten, een onderdeel gaan worden van het MVB-beleid van Rail & OV.

10.3 Engagement met huurders

Voor woninghuurders wordt geen CDD-onderzoek verricht, al gelden wel criteria waaraan een kandidaat-huurder moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor een woning. Voor commerciële huurders geldt bij het aangaan van de huurovereenkomst in beginsel hetzelfde als voor bovengenoemde partijen die worden ingeschakeld bij de exploitatie van de portefeuille.

Zoals eerder benoemd is het voeren van engagement met de huurders een noodzakelijk instrument om de portefeuille Paris-proof te kunnen maken. Dit engagement kan op diverse wijze worden vormgegeven:

- Green lease. Het opnemen van duurzaamheidsclausule in nieuwe huurovereenkomsten. In deze clausule geeft de huurder toestemming voor het registeren van energie- en waterverbruik. Op basis van het meten van het daadwerkelijk verbruik kan gekeken worden naar mogelijkheden waarop de huurder het verbruik terug kan dringen. Daarnaast kan in de duurzaamheidsclausule maatregelen voor het verduurzamen van het betreffende gebouw worden aangekondigd.
- Renovatie bij aanvang huurcontract. Zeker bij kantoorgebouwen is het niet ongebruikelijk om een leegstaand pand bij aanvang van een nieuwe huurovereenkomst te renoveren. In de nieuwe huurovereenkomst zijn met de huurder afspraken gemaakt over de wijze waarop het pand wordt gerenoveerd en verduurzaamd. Op deze wijze kunnen beide partijen invulling geven aan ESG-doelstellingen. Een huurder kijkt daarbij niet alleen naar duurzaamheid maar ook naar sociale aspecten zoals het creëren van een gezonde en inspirerende werkomgeving.
- Renovatie in verhuurde staat. Om een gebouw in verhuurde staat te renoveren, inclusief het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen, is toestemming vereist van tenminste 70% van de huurders. Dit vereist nauw overleg met de huurders, zeker wanneer de huurder gevraagd wordt een huurverhoging te accepteren in ruil voor lagere energiekosten en meer wooncomfort. Ook tijdens de werkzaamheden en gedurende de nazorg is goed contact en met overleg met de huurders van groot.
- Huurders-tevredenheidsonderzoek. Rail & OV hecht grote waarde aan de tevredenheid van haar huurders. Wanneer een huurder tevreden is over de woning verhoogt dit zijn/haar welzijn en is dat uiteindelijk ook goed voor het rendement van een project. Daarom wordt in het najaar 2022 gestart met een huurders-tevredenheidsonderzoek onder alle woninghuurders.
- Huurdersapp voor woninghuurders. In 2022 is jaar is gestart met een pilot waarbij voor een aantal projecten de huurders de beschikking hebben gekregen over de app Area of People. Met deze app wordt een community gecreëerd waarbij huurders in contact komen met andere huurders in complex en op eenvoudige wijze klachten kunnen melden bij de beheerder. Ook kunnen huurders via deze app worden geïnformeerd over manieren waarop zij bijvoorbeeld zuiniger om kunnen gaan met energie, afval kunnen scheiden, etc. Een dergelijke app biedt Rail & OV daarmee een vorm van engagement aan met woninghuurders.
- Overleg huurdersvereniging. Met name de grotere woningcomplexen hebben een huurdersvereniging. Een huurdersvereniging leent zich uitstekend om te overleggen over het verduurzamen van het betreffende project.